

Âşık Veysel'in Şiirlerinde Çiçek Kavramı*

The Concept of Flower in Âşık Veysel's Poems

Yıldız YENEN AVCI¹

Araştırma Makalesi Research Article

Geliş tarihi/Received:
04.08.2024

Son revizyon teslimi/Last revision
received:
04.12.2024

Kabul tarihi/Accepted:
05.12.2024

Yayın tarihi/Published:
26.12.2024

Atıf/Citation:

Yenen Avcı, Y. (2024). Âşık Veysel'in şiirlerinde çiçek kavramı.
TAM Akademi Dergisi, 3(3), 1-22.
<https://doi.org/10.58239/tamde.2024.03.001.x>

DOI:

10.58239/tamde.2024.03.001.x

ÖZ

Âşık Veysel, dizelerini yaşadığı coğrafyanın doğal güzellikleriyle harmanlayarak şiirlerinde edebî bir peyzajın ortaya çıkmasını sağlayan şairlerimizdendir. Görüntü ve kokusuyla doğanın canlı bir aksesuarı olan çiçekler, her dönemde sanatçılara ilham veren varlıklar arasında yer almışlardır. Bu çalışmanın amacı, Âşık Veysel'in şiirlerinde çiçek sözcüğünün kullanılma sıklığını ve şairin bu kavrama yönelik bakışını belirlemektir. Çiçek sözcüğü şair için oldukça önemlidir. Çünkü Âşık Veysel'in bir çiçekle kapanan gözleri gönül gözüyle gördüğü başka bir çiçekle yeniden aydınlanmıştır. Araştırmanın yöntemi doküman incelemesidir, veriler ise içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırmada öncelikle Âşık Veysel'e ait olan 180 şiir çiçek kavramı bakımından incelenmiş, içinde bu kavramın geçtiği şiirler tematik bakımdan sınıflandırılmıştır. Yapılan incelemede şiirlerin %47,22'sinde çiçek sözcüğünün kullanıldığı tespit edilmiştir. Âşık Veysel'in rengârenk ve hoş kokulu dünyasında çiçek kavramı üç farklı şekilde öne çıkmaktadır: "Genel Olarak Çiçek Kavramı (f=31)", "Çiçek Türleri (f=53)" ve "Çiçek Hastalığı (f=1)". Çiçek türleri bakımından şiirlerde 7 bitkiye -zambak (f=1), sarmaşık (f=1), çiğdem (f=2), lale (f=2), sümbül (f=3), menekşe (f=6) ve gül (f=38)- yer verilir. Çiçek hastalığı ise Âşık Veysel'in hayatını etkileyen bir rahatsızlık olmasına rağmen şiirlerde pek geçmez.

Araştırma sonucunda çiçek kavramının şiirlerde genel itibarıyla olumlu çağrışımlar yaptığı, çiçek genellemesine sıklıkla, çiçek türlerine ise sınırlı sayıda yer verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca çiçek kavramının kozmik bir varlık olarak ele alınmasının yanı sıra "psikolojik, teolojik, sosyal, kültürel, ekonomik" boyutlara sahip bir simgeye dönüştüğü görülür.

Keywords: Âşık Veysel, Şiirler, Çiçek

* Bu makale, 21-23 Mart 2024 tarihlerinde gerçekleştirilen I. Uluslararası Bilim, Sanat ve Toplumda Âşıklık Geleneği Sempozyumu'nda sunulan "Âşık Veysel Şiirlerinde Çiçek Kavramı" başlıklı bildirinin tam metin hâlidir.

¹ Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Dr., y_yenen@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0001-8697-5375

ABSTRACT

Âşık Veysel is one of our poets who blends his lines with the natural beauties of the geography he lives in, creating a literary landscape in his poems. Flowers, which are a living accessory of nature with their appearance and smell, have always been among the beings that inspire artists. The aim of this study is to determine the frequency of use of the word flower in Âşık Veysel's poems and the poet's perspective on this concept. The word flower is quite important for the poet. Because Âşık Veysel's eyes, which were closed by smallpox, were enlightened again by another flower he saw with the eyes of his heart. The method of the research is document review, and the data was analyzed by content analysis. In the research, first of all, 180 poems belonging to Âşık Veysel were examined in terms of the concept of flower, and the poems in which this concept was used were classified thematically. In the examination, it was determined that the word flower was used in 47.22% of the poems. In the colorful and fragrant world of Âşık Veysel, the concept of flowers stands out in three different ways: "General Concept of Flower (f=31)", "Types of Flowers (f=53)" and "Small Flower Disease (f=1)". In terms of types of flowers, 7 plants are mentioned in the poems - lily (f=1), ivy (f=1), crocus (f=2), tulip (f=2), hyacinth (f=3), violet (f=6) and rose (f=38). Although smallpox was an illness that affected Âşık Veysel's life, it is not mentioned much in the poems. As a result of the research, it was determined that the concept of flower generally has positive connotations in poems, flower generalizations are frequently used, and flower species are given a limited number of places. In addition, it is seen that the concept of flower, in addition to being considered as a cosmic entity, has turned into a symbol with "psychological, theological, social, cultural, economic" dimensions.

Keywords: Âşık Veysel, Poems, Flower.

Extended Abstract

Âşık Veysel, who was recorded in the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity by UNESCO in 2009 and was included in the UNESCO Commemoration and Celebration Anniversaries Program on the 50th Anniversary of his death, is one of our poets who blended his verses with the natural beauties of the geography in which he lived, creating a literary landscape in his poems. Flowers, which are a living accessory of nature with their appearance and scent, have been among the creatures that inspire artists in every period. The aim of this study is to determine the frequency of use of the word flower in Âşık Veysel's poems and the poet's perspective on this concept. The method of the research is document analysis, and the data was analyzed by content analysis. In the study, 180 poems belonging to the poet and compiled by Doğan Kaya were analyzed. These parts of the research's data source feature the most comprehensive combination study conducted to date.

It is seen that the word flower is used in 47.22% of the poems examined and this concept stands out in three different ways: "Flower Concept in General (f=31)", "Flower Types (f=53)" and "Smallpox (f=1)". Regarding the concept of flower, it is seen that this word is used literally and figuratively in many poems. In his works, the poet attributes the word flower with a mystical meaning as well as meanings such as good days, youth years, life, hope and joy of life. In terms of flower types, 7 plants -lily (f=1), ivy (f=1), crocus (f=2), tulip (f=2), hyacinth (f=3), violet (f=6) and rose (f=38)- are included in the poems. Although smallpox was an illness that affected Âşık Veysel's life, it is not mentioned much in his poems.

The poet attributes positive meanings to the word flower; because the flower, which is an aesthetic figure of the geography he lives in, is for the poet the longing of the past (the good days and youth years of the past, beautiful memories), the beauties of today (life), the hopes and ideals of tomorrow (all kinds of production materials that will develop the country, the joy of life, hope, etc.) It is a symbol that expresses the desire to transform. The image of flowers also appears in poems as a theological value (Allah). The poet includes the rose the most among flowers. Although smallpox was an illness that radically changed the poet's life, it is not mentioned much in the poems. It is possible that the situation in question is due to the poet's unwillingness to remember this painful event or his hopeful outlook on life. In terms of color, the poet especially prefers red rose, purple violet and yellow crocus. While the poet's taste and appreciation, artistic understanding, lifestyle and value judgments are decisive in the color of the rose; The choice of purple violet and yellow crocus is influenced by the fact that flowers bloom in these colors in the region where they live.

As a result, the word flower is used in a significant part of the poems examined, this concept is evaluated in three different ways as "Flower Concept in General", "Flower Types" and "Smallpox", it is used both literally and figuratively, and in addition to being considered as a plant. It has been determined that it has turned into a symbol that translates into the poet's world of emotions, thoughts and dreams. Although seven (7) types of flowers are included in the poems, it is seen that the rose is the most mentioned.

The word flower has a positive quality for the poet; because the flower is an aesthetic figure of the geography he lives in; in addition to having a social quality and being a theological value, it also functions as a symbol that expresses the longing for the past, the beauties of today, and the hopes and ideals of tomorrow. In addition, it is possible to say that with the flower image used in the poems, Âşik Veysel managed to bring together not only minstrel style folk literature and religious mystical literature, but also folk literature and divan literature.

Giriş

Eski Türkçede "çeçek" olarak kullanılan (Eren, 1999, s. 91) ve "Bir bitkinin, üreme organlarını taşıyan çoğu güzel kokulu, renkli bölümü; çiçek açan kır veya bahçe bitkisi" (Dil Derneği, 1998, s. 275) olarak tanımlanan çiçek, zengin çeşitliliğinden ve sahip olduğu yapısal hususlardan dolayı toplum hayatında ortak duygu ve düşüncelerin temsilcisi olmuştur. Geleneksel sanatlar, resim, edebiyat, sinema, heykel, entelasyon gibi daha pek çok alanda başat unsurlardan biri olan bu bitki, sanatçıların çalışmalarında sıklıkla başvurduğu evrensel sembol olarak varlık göstermiştir (Aydın, 2020, s. 600).

Çiçekler göz alıcı görüntülere ve çeşit çeşit kokulara sahip birer doğa unsurudur. Malzemesini ve ilhamını doğadan alan resim sanatı, çiçek figürünün en çok etkileşim hâlinde olduğu disiplinlerden biri durumuna gelmiştir. Yemencioğlu Negir'e (2018, s. 1177) göre insanın yaşamsal ihtiyaçlarının önemli bir kısmını bitkilerden karşılaması ve buna bağlı olarak gelişen kültür, resim sanatında her dönem bitkisel motiflerin betimlenmesinde etkili olmuştur. Boynukalın'ın (2020, s. 30) belirttiği üzere dünyayı tanımaya yönelik tüm araştırmalar (coğrafi keşifler, yeni tanımlanan bitki türleri, botanik bilimdeki ilerlemeler, dört elementle ilgili resimli kitaplar vb.) resim sanatında çiçek imgesinin sembolik anlamını güçlendirmiştir. 16. yüzyılın başında Barok dönemi natürmortlarında yaygın olarak kullanılan nergis, şakayık, iris, lale ve kırmızı zambak imgeleri sevgi ve saflık, doğanın zenginliği ve

cömertliğini çağrıştırırken bu yüzyılın sonuna doğru insanın yeryüzündeki varoluşunu anlatan bir göstergeye dönüşür.

Sadece sembolik anlamda değil ekonomik bakımdan da değerli olan bitkiler, geçmişten günümüze resimde bir zenginlik göstergesidir (Yemencioğlu Negir, 2018, s. 1177). Çiçek motifleri resim sanatının yanı sıra halı, kilim ve kumaş dokuma, çinçilik, oya ve seramik yapımıcılığı, ahşap işçiliği vb. geleneksel el sanatlarında da birçok işlevi içinde barındıran bir unsur olarak yerini alır. Tansuğ için (1988, s. 8) çiçekler doğanın insanoğluna sunduğu bir armağandır; yayla ve kırlarda bin bir çiçek açar ve doğa yeşil halısını çiçeklerle süsler. Türkler kır çiçekleri içinde yaylalarda yaşamışlar ve oluşturdukları bu sevgiyle Anadolu'ya göçmüşlerdir. Beraberinde getirdikleri çiçek kültürünü Anadolu'da bulunan zengin çiçek kültürüyle birleştiren anlam dolu, çok renkli bir uygarlığın ortaya çıkmasını sağlamışlardır. Anadolu toprakları çiçek çeşitliliği bakımından oldukça zengindir. İnsanımız kır çiçeklerini ve bitkilerini tanıyarak yetiştirmiş, eğitimini doğada yapmış, yaşamın her alanında ve sanatta onlardan yararlanmasını bilmiştir. Örneğin Osmanlı kitap sanatlarında minyatür, hat, cilt, katı', ebru, tezhip oldukça önemlidir, bu sanatların içinde yer alan katı' sanatında kullanılan çiçek motiflerinin ayrı bir yeri ve değeri vardır (Eryılmaz, 2023, s. 414). Minyatürler, halk resimleri çiçek desenleriyle bezelidir. Çiçek sevgisinin yansıtıldığı sanatlardan biri de edebiyattır. Şairler 15. yüzyılda menekşe, gül, sümbül üzerine kasideler yazmış, şekline rengine göre onlara yeni isimler vermişlerdir. 1736'da Osmanlıca kaleme alınmış olan şiirin, hat sanatının, resmin en güzel örneklerini ihtiva eden Sümbülname, konusu sümbül olan ve çiçek sevgisini işleyen bir yapıt olarak karşımıza çıkar. Ayrıca Mevlâna, Yunus Emre, Karacaoğlan gibi şairler şiirlerinde çiçeklere yer vermişler, çiçeklerin birer insan gibi nefes alıp verdiklerini hissetmişler, çiçeklerle konuşmuş, onlara dil vermişlerdir (Tansuğ, 1988, ss. 8-56). Sınırlı sayıda çiçek türüne yer vermekle birlikte klasik Türk şairleri ıcazlı söz söylemek için çiçek sözcüğünü çokça kullanmışlardır (Açıl, 2015, s. 15). Şairler özellikle gülle rağbet etmişler, gül redifli gazel ve kasideler kaleme almışlardır. İslam medeniyetinde olduğu gibi Türk edebiyatının da önemli unsurlarından biri olan gül; kokusu, rengi ve şekli bakımından çeşitli benzetmelere konu olmuştur. Bu benzetmelerin başında Hz. Peygamber gelir (Çetin, 2013, s. 48). "Gül Muştusu" isimli şiirde gülü merkeze koyan Sezai Karakoç, gül imgesi ile Hz. Muhammed'i sembolize eder (Karabulut, 2022, s. 323). Edip Cansever çiçek imgesine farklı ve sıklıkla yer vermekle beraber klasik Türk şiirinden farklı olarak bu kavramı olumsuz çağrışımlarla kullanır (Sönmez, 2024, s. 174). Abbasili şair Şaneberî ise çiçeğe ait görsel unsurları şiirsel bir anlatımla aktarmasına rağmen malzemenin dizilişinden kaynaklanan olası bir donukluğun önüne geçmek ve şiire hareketlilik katmak için diyalog tekniğine sıklıkla yer verir (Özkanlı, 2024, s. 97).

Çiçeğin kullanım alanı, çiçeğe yüklenen anlam şairden şaire farklılık göstermekle birlikte çiçeği şiirlerine taşıyan şairlerimizden biri de Âşık Veysel'dir. Eserlerinde daha çok sevgi dili ve gönül gözüyle görüp tanıdığı güzelliklere yer veren şair; insana, toprağa, ağaca, çiçeğe derin bir sevgi besler. Onun şiirleri bu coşkulu sevgiden izler taşır. Baharın, güzelliğin ve estetiğin sembolü olan çiçekler Türk kültür ve geleneğinde kazandığı anlamlarla şiire derinlik ve güzellik katar, zarafet ve güzelliğin timsali olarak Türk kültürü ve edebiyatında ruh hâlini, duygu ve düşünceleri anlatmanın etkili bir aracı olurlar (Karaman, 2023, ss. 59-60).

Bir tabiat unsuru olmakla beraber sahip olduğu yapısal özelliklerden dolayı estetik figürlere dönüşen çiçekler ev ve bahçeleri, yayla ve dağları süsler, sanatçıların hayal gücü ve yaratıcılıkları ile işlendikten sonra kimi zaman dekoru tamamlayan bir obje kimi zaman da ana karakter olarak eserlerdeki yerini alırlar. Çeşitliliği, güzelliği ve kokusuyla bu bitkiler hem bulunduğu ortamı renklendiren bir süs unsuru hem de dizeleri etkili hâle getiren bir söz ögesidir. Yaşamının neredeyse

tamamını kırsal alanda geçirmiş olan ve sanatını geniş kitlelere tanıtmak için çıkmak zorunda olduğu gezilerde doğup büyüdüğü yerlere duyduğu sevgiyi sıra özelemlerle derinleştiren Âşık Veysel'in bu varlıklara kayıtsız kalmış olması da düşünülemez. Bu çalışmada âşık tarzı halk edebiyatı temsilcilerinden olan ve 2009 yılında UNESCO tarafından İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi'ne kaydedilen, vefatının 50. Yıl Dönümünde ise UNESCO Anma ve Kutlama Yıl Dönümleri Programı'na alınan (Unesco Türkiye Millî Komisyonu, 2022) Âşık Veysel'in şiirlerinde çiçek kavramı üzerinde durulacaktır.

Günay'a göre (1993, s. 41) cumhuriyet nesillerinin tamamına ulaşmış olan Âşık Veysel yalnız âşık tarzı şiir geleneğinin değil aynı zamanda Türk edebiyatının önemli temsilcileri arasında yer alan saz şairlerimizdendir. Âşık Veysel üzerine pek çok bildiri, makale, kitap kaleme alınmıştır. Her yazıda onun farklı bir yönünün anlatılması onun büyük bir şair olduğunu göstermektedir. Âşık Veysel, halk ruhunun ve yaratıcılığının kudretli ve parlak ifadesi olan şiirleri aracılığıyla köyünü, doğayı, insanı en doğal hâliyle dile getirmiş ve bu kavramları yüceltmıştır (Gahramanlı, 2020, s. 213). Konu ile ilgili literatüre bakıldığında Âşık Veysel'in tabiata yaklaşımını ele alan çok sayıda araştırmayla (Alptekin, 2009; Kaya, 2011; Yenen Avcı, 2017; Şenocak, 2017; Sezer ve Yiğitoğlu, 2019; Gahramanlı, 2020; Gümüser, 2023; Korkmaz, 2023; Özgün&Arargüç, 2024) karşılaşmak mümkündür. Alptekin (2009) Âşık Veysel'in şiirlerini konuları bakımından incelediği çalışmasında "tabiat" temasına ilişkin olarak şairin önemli ölçüde doğup büyüdüğü coğrafyayı yani hayatının büyük bir kısmını geçirdiği Sivrialan ve Sivas ile bu çevrenin güzelliklerini anlattığını belirtir. Kaya (2011) Âşık Veysel'in bir tabiat şairi olduğunu, hayatın ve tabiatın canlılığını ince sanat çizgileriyle dile getirişini örnek alıntılar yoluyla dile getirir.

Yenen Avcı (2017, s. 2732) Âşık Veysel'in şiirlerini temaların öğretimi bakımından incelemiş ve "Doğa ve Evren" temasının toplam 30 şiirde geçtiğini, %13,70'lik bir orana sahip olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya yönelik bir diğer bulgu ise incelenen şiirlerin Türkçe Öğretim Programı'nda bulunan alt temaların %66,67'sini karşıladığıdır. Korkmaz (2023, ss. 227-239) şairin sözlü metinlerinde tabiat ve tarım kavramlarına bakışını incelemiş, Âşık Veysel'in 79 yıllık ömrünü ziraat, çiftçilik, su ve toprak gibi elementlerle iç içe geçirdiğini, ülkede yaşanan gelişmelerle yoğurarak bunları sazı aracılığıyla dile getirdiğini belirtmiştir.

Şenocak (2017, s. 503) çalışmasında şairin toprağa yüklediği anlamları ve insanlara verdiği mesajları hermeneutik açıdan incelemiş, Âşık Veysel'in çeşitli semboller yüklediği toprak kavramına mitolojik ve tasavvufi boyutuyla yaklaştığını ortaya koymuştur. Sezer ve Yiğitoğlu (2019, s. 568) araştırmalarında şairin şiirlerini ekoeleştiri kuramı çerçevesinde değerlendirmişler ve incelenen şiirlerin çevre bilinci oluşturmaya katkıda bulunduğunu ifade etmişlerdir. Âşık Veysel'in şiirlerini tabiatın tüm güzelliğiyle yer aldığı bir tabloya benzeten Gahramanlı (2020, s. 219) çalışmasında şairin doğa güzelliklerini şiirlerinde nasıl işlediğini örneklerle ortaya koymuştur. Anlamı güzelleştirmek, pekiştirmek, estetik kaygıyı artırmak amacıyla tabiat unsurlarına yer verdiğini belirten Gümüser (2023, s. 53) şairin bu unsurlar içinde en çok dağ-taş su toprak, ateş ve ağaç unsurlarını kullandığını ifade eder. Âşık Veysel'in şiirlerini derin ekoloji bağlamında inceleyen Özgün&Arargüç (2024, s. 145) ise şairin eserlerini ekolojik kaygılarla yazmadığını buna karşın şiirlerin derin ekoloji açısından incelenmeye konu olacak değerde olduğu sonucuna ulaşır.

Tabiat konusu üzerine çalışmalar mevcut olsa da yalnızca çiçek konusunu ele alan birkaç çalışmaya rastlanılmıştır. Bunlardan biri Kuzucular'a (1975) aittir. Araştırmacı Veysel'in derin ve engin

bir çiçek sevisine sahip olduğunu, doğa ve insanların yanı sıra çiçekleri de sonsuz bir aşkla sevdiğini belirtir. Kuzucular (1975, ss. 13-14), sevgilisini içli ve anlamlı bir şekilde şiirlerle anan şairin toprak sevgisini, sıla özlemini, doğaya duyduğu hayranlığı çiçeklerle dile getirdiğini şiirler üzerinden göstermeye çalışır. Âşık Veysel'in şiirlerinde gül ve bülbül sembollerini anlamsal yönden tahlil eden Balcı (2023, s. 635) gül ve bülbülün sıkça kullanıldığını hem beşerî hem de ilahi aşkı anlattığını bulgular.

Bir diğer çalışma ise Cereyan'a (2023) aittir. Cereyan (2023, s. 241) "*Çiğdem Der ki*" adlı şiirde şairin çiçeklere yüklediği duyguyu ortaya koymaya çalışmış; çiçeklerin kendi ağızlarından tabiatı, mekânı ve konumlarını nasıl gördüklerini tahlil etmiştir. Araştırmacı şairin bu şiir aracılığıyla insanlara mesaj verdiğini, yaşamın değerine ve dünyanın özüne ilişkin anlatıda bulunduğunu belirtmiştir. Karaman ise çalışmasında (2023, ss. 59-80) şaire ait şiir örneklerinden hareketle çiçeklerin kullanım alanını ele alarak anlam çerçevesini ortaya koymaya çalışmış; çiçeklerin kullanıma ilişkin sayısal veriler eşliğinde bir tasnife gitmiştir. Karaman'ın tasnifi şiirlerde ismi geçen çiçek isimlerinin kullanım oranına ilişkindir. Âşık Veysel'in şiirlerinde çiçek kavramını incelemeyi amaçlayan bu çalışma konu bakımından Karaman'ın çalışmasıyla benzerlik gösterse de şairin, genel olarak çiçek sözcüğünün şiirlerde kullanılma sıklığını, bu oranın bütün şiirlerdeki oranını, ismen belirtilen çiçek isimlerinin hangi şiirlerde ve kaç kez geçtiğini belirtmesi bakımından söz konusu çalışmadan farklılık göstermektedir. Ayrıca araştırmamız, çiçek kavramının şiirlerdeki işlevini çok yönlü ele alması ve veri toplama aracı olarak Âşık Veysel'in şiirleri üzerine yapılmış en kapsamlı derleme çalışmasına dayanması bakımından önem arz etmektedir.

"Genç yaşta felek vurdu başıma

Aldırdım elimden iki gözümü

Yeni değmiş idim yedi yaşıma

Kayıp ettim baharımı yazımı" (Kaya, 2011, s. 337)

dizelerinde belirtildiği gibi Âşık Veysel, yedi yaşında bir gözünü çiçek hastalığından dolayı; perde inen ikinci gözünü de bir kaza sonucu kaybetmiştir. Bir çiçekle görme yetisini kaybederek dünyası kararın şairin gönül gözü doğanın güzellikleriyle ve bu güzelliklerin başlıca unsuru çiçeklerle yeniden aydınlanmıştır. Âşık Veysel'in kaderini iki çiçeğin belirlediğini ve bu çiçeklerin Veysel'in şair kimliğini kazanmasında, duygu ve düşünce dünyasını oluşturmada, zevk ve beğenisini geliştirmesinde etkili olduğunu söylemek mümkündür. Bu bakımdan araştırmada çiçek kavramının geçtiği bütün şiirler titizlikle incelenmiş ve şairin bu kavramla neyi anlatmak istediği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1. Amaç

Bu çalışmanın amacı, Âşık Veysel'in şiirlerinde çiçek sözcüğünün kullanılma sıklığını ve şairin bu kavrama yönelik bakışını belirlemektir. Bu amaç çerçevesinde "Âşık Veysel'in şiirlerinde çiçek sözcüğünün kullanılma sıklığı nedir ve şair, çiçek kavramını nasıl ele almıştır?" sorusunun yanıtı aranmıştır. Araştırmanın alt amaçlarına yönelik sorular ise şöyledir:

1. Âşık Veysel'in şiirlerinde çiçek sözcüğü kaç farklı şekilde öne çıkmaktadır?
2. Âşık Veysel, şiirlerin yüzde kaçında çiçek sözcüğüne yer vermiştir?
3. Çiçek sözcüğü hangi şiirlerde ve kaç kez geçmektedir?
4. Âşık Veysel, şiirlerinde hangi çiçek türlerine yer vermiştir?

5. Şiirlerde ismi geçen çiçek türlerinin kullanılma sıklığı nedir?
6. Âşık Veysel'in şiirlerinde çiçek kavramı hangi boyutuyla/boyutlarıyla ele alınmıştır?
7. Âşık Veysel, çiçek kavramına hangi anlamları yüklemiştir?

2. Yöntem

Âşık Veysel'in şiirlerinde çiçek sözcüğünün kullanılma sıklığını ve şairin bu kavrama yönelik bakışını belirlemeyi amaçlayan bu araştırma doküman incelemesi modelindedir. Veriler, Doğan Kaya (2011) tarafından derlenen şiirlerinden hareketle ortaya konulmuştur. Bu eserde Âşık Veysel'e ait toplam 180 şiir bulunmaktadır. Kaya, Veysel'in en çok şiirinin yer aldığı Ümit Yaşar Oğuzcan'ın "Dostlar Beni Hatırlasın" adlı kitabında bulunan 158 şiire farklı kaynaklardan tespit ettiği 22 şiiri de ekleyerek bu sayıyı 180'ne çıkarmıştır. Araştırmanın veri toplama aracı bu yönüyle bugüne kadar yapılmış olan en kapsamlı derleme çalışması özelliğini taşımaktadır. Çalışmanın verileri içerik analiziyle çözümlenmiştir.

Yıldırım ve Şimşek'e göre (2013) toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmayı amaçlayan içerik analizinde veriler daha derin bir işleme tabii tutulur, betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilir. Araştırmada öncelikle kaynak eserdeki (Kaya, 2011) bütün şiirler çiçek kavramı bakımından incelenmiş, içinde bu kavramın geçtiği şiirler tematik bakımdan sınıflandırılmıştır. Şairin çiçek kavramını üç farklı şekilde kullandığı tespit edilmiş, şiirler konu bakımından bu temalar altında sıralanmıştır. Araştırma "Şiirlerde Çiçek Sözcüğünün Kullanılma Sıklığı" ve "Şairin Çiçek Kavramına Bakışı" olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. "Şiirlerde Çiçek Sözcüğünün Kullanılma Sıklığı" adlı bölümde veriler sayısal verilerle yansıtılmış; "Şairin Çiçek Kavramına Bakışı" adlı ikinci bölümde ise şiirlerden alınan örnekler üzerinden derinlemesine bir analiz yapılarak bu kavramın sözlük anlamının yanı sıra farklı anlamlarda (kültürel, sosyal, teolojik vb.) kullanılıp kullanılmadığı üzerinde durulmuştur. Ayrıca birinci bölümde tema düzeyinde verilen toplam sıklıklar bu bölümde şiir düzeyindeki nicel verilerle de desteklenmiş, böylelikle hangi şiirde hangi temanın kaç kez kullanıldığı gösterilmiştir.

Çalışmada çiçek kavramının kullanılma sıklığına yer verilmiş, her temayla ilişkili şiirlerin neler olduğu, şairin duygu, düşünce dünyasından hareketle bu kavramları nasıl algıladığı, çiçek sözcüğüne hangi anlamlar yüklediği belirtilmiştir.

3. Bulgular

Çalışmanın bulguları "Şiirlerde Çiçek Sözcüğünün Kullanılma Sıklığı" ve "Şairin Çiçek Kavramına Bakışı" başlıkları altında toplanmıştır. Birinci başlığa ilişkin veriler tablolarda gösterilmiş, ikinci başlığa ait veriler ise örnek şiirlerden hareketle yapılan açıklama ve yorumlarla desteklenmiştir.

3.1. Şiirlerde Çiçek Sözcüğünün Kullanılma Sıklığı

Tablo 1: Çiçek Sözcüğünün Şiirlerde Kullanılma Sıklığı

	Sıklık (f)	Yüzdeler (%)
Çiçek sözcüğünün kullanıldığı şiir sayısı	85	47,22
Çiçek sözcüğünün kullanılmadığı şiir sayısı	95	52,78
Toplam şiir sayısı	180	100.00

Tablo 1'de görüldüğü gibi incelenen şiirlerin %47,22'sinde çiçek sözcüğü kullanılmıştır. Bu oran, şairin kendisine çiçeklerle bezeli rengârenk ve hoş kokulu bir dünya yarattığını gösterir.

Tablo 2: Çiçek Sözcüğünün Ele Alınma Durumu

Genel Olarak Çiçek Kavramı		Çiçek Türleri		Çiçek Hastalığı		Toplam Sıklık	Toplam Yüzelik
f	%	f	%	f	%		
31	36,47	53	62,35	1	1,18	85	100.00

Tablo 2'de belirtildiği üzere çiçek sözcüğü üç şekilde ele alınmıştır. "Genel Olarak Çiçek Kavramı" %36,47, "Çiçek Türleri" %62,35, Çiçek Hastalığı ise %1,18'lik bir orana sahiptir. Şair, en çok "Çiçek Türleri" temasına yer vermiştir.

Tablo 3: Şiirlerde Yer Alan Çiçek Türleri

Çiçek Türleri	Çiçeklerin Bulunduğu Şiir Sayısı (f)	Yüzelik (%)	Çiçeklerin Şiirlerde Kullanılma sıklığı (f)	Yüzelik (%)
Gül	38	71,70	51	77,27
Menekşe	6	11,32	6	9,09
Sümbül	3	5,66	3	4,54
Çiğdem	2	3,77	2	3,03
Lale	2	3,77	2	3,03
Sarmaşık	1	1,89	1	1,52
Zambak	1	1,89	1	1,52
Toplam	53	100.00	66	100.00

Araştırmada 180 şiir incelenmiş, şairin 7 çiçek türüne (gül, menekşe, sümbül, çiğdem, lale, sarmaşık ve zambak) yer verdiği, bu çiçeklerin toplam 53 şiirde geçtiği tespit edilmiştir. Bu bitkilerin toplam kullanılma sıklığı ise 66'dır. İsmi belirtilen çiçeklerin kullanılma oranları şöyledir: zambak (f=1), sarmaşık (f=1), çiğdem (f=2), lale (f=2), sümbül (f=3), menekşe (f=6) ve gül (f=38). Çiçek türleri içinde en yüksek oran güle (%77,27) aittir. Âşık Veysel şiirlerde genel olarak çiçek sözcüğüne sıklıkla yer vermiş olsa da çiçek türleri bakımından sınırlı sayıda bitkiye yer vermiştir. Şiirlerde geçen bahar çiçekleri, sarı çiçek, mor çiçek gibi kullanımlar ayrı bir çiçek türü olarak değerlendirilmemiş olup çiçek genellemesine dâhil edilmiştir.

3.2. Şairin Çiçek Kavramına Bakışı

3.2.1. Genel Olarak Çiçek Kavramı

İncelenen şiirlerde çiçek kavramının 31 şiirde toplam 44 kez geçtiği tespit edilmiştir: 1. *Senin Yolunda Yolunda* (f=1), 2. *Saklarım Gözümde Güzelliğini* (f=1), 3. *Girdim Dostun Bahçesine* (f=1), 4. *İzi Kayıp Kendi Gizli Bir Yâre* (f=1), 5. *Dalgın Dalgın Seyreyledim Âlemi* (f=1), 6. *Yıllarca Avuttum Garip Gönümünü* (f=1), 7. *Beserek Dağı* (f=1), 8. *Deli Gönül Ne Gezersin* (f=1), 9. *Yıllarca Aradım Kendi Kendimi* (f=1), 10. *Esti Bahar Yeli Karlar Eridi* (f=6), 11. *Orman* (f=2), 12. *Yine Bir Acı Ses Duydu Kulağım* (f=1), 13. *Sinemi Yakıyor Silanın Aşkı* (f=1), 14. *Sen Bir Çiçek Olsan Ben Bir Yaz Olsam* (f=1), 15. *Çamlıbel* (f=1), 16. *Bizim Eller Yaylasına Yürümüş* (f=2), 17. *Aslıma Karışıp Toprak Olunca* (f=1), 18. *Kardeşim* (f=1), 19.

Cümle Ağaç Uykusundan Uyandı (f=1), 20. *Ağaçlar Al Giydi Kuşlar Dillendi* (f=6), 21. *Dostlar Beni Hatırlasın* (f=1), 22. *Göz Gezdirdim Dört Köşeyi Aradım* (f=1), 23. *Kükredi Çemenler Açıldı Güller* (f=1), 24. *Dağlar* (f=2), 25. *Sular* (f=1), 26. *Köy Enstitülerine* (f=1), 27. *Tarlam* (f=1), 28. *Bir Ulu Ağaçtan Bir Yaprak Düşse* (f=1), 29. *Seherde Yuvada Uyanır Kuşlar* (f=1), 30. *Karaözü* (f=1), 31. *Anlatamam Derdimi Dertsiz İnsana* (f=1).

Çiçek sözcüğü en fazla *Esti Bahar Yeli Karlar Eridi* (f=6) ve *Ağaçlar Al Giydi Kuşlar Dillendi* (f=6) şiirlerinde kullanılmıştır. Şair, çiçek sözcüğüne olumlu anlamlar yükler; çünkü yaşadığı coğrafyanın estetik bir figürü olan çiçek, şair için geçmişin özlemi (geçmişteki güzel günler ve gençlik yılları, güzel hatıralar) bugünün güzellikleri (yaşam) yarının umut ve ideallerini (yurdu kalkındıracak her türlü üretim malzemesi, yaşam sevinci, umut, öldükten sonra bir çiçeğe dönüşme isteği) anlatan bir semboldür. Çiçek imgesi ayrıca teolojik bir değer (Allah) olarak da şiirlerde yer alır. Bu tespitler; şairin çiçeği psikolojik, kozmik, teolojik, sosyal, kültürel, ekonomik boyutuyla ele aldığını göstermektedir. Âşık Veysel'in çiçek kavramına çok yönlü bakması aynı zamanda kendisinin zengin bir dünya görüşüne sahip olduğunu göstermektedir.

- Şair birçok şiirinde çiçek kavramını gerçek anlamıyla kullanır. Şiirlerde kozmik bir unsur olarak kullanılan bu varlık, çeşitliliği, güzelliği ve kokusuyla Âşık Veysel'i hayranlık içinde bırakır:

"Çeşitli çiçekler yeşil yapraklar (Kaya, 2011, s. 142)

"Çiçeklerin rayhasına

Hayran oldum o dallara" (Kaya, 2011, s. 149)

"Her türlü çiçekle kırlar süslenir

Yeşil yaprak giyer dumanlı dağlar" (Kaya, 2011, s. 277)

- Şair çiçekleri "elvan elvan, irenk irenk, çeşit çeşit, türlü türlü" pekiştirmelerle betimlemeye ve göze görünür kılmaya çalışır:

"Arzusun çektiğim Beserek Dağı

Elvan elvan çiçeklerin açtı mı" (Kaya, 2011, s. 277)

"İrenk irenk çiçeklere karıştım

Derildim de Çamlıbel'e yaslandım" (Kaya, 2011, s. 234)

"Çeşit çeşit çiçek takmış düşüne

Çekilir göçleri peşi peşine" (Kaya, 2011, s. 278)

- Şair, çiçek sözcüğüne mecaz anlam yükleyerek onu geçmişteki güzel günler ve gençlik yılları anlamında kullanır. Bu durum şairin hem içinde bulunduğu zamanda hem de geçmişteki günlerinde nasıl bir ruh hâli içinde olduğunu göstererek çiçek kavramına psikolojik bir boyut yükler:

"Soldu çiçeğim yaprağım" (Kaya, 2011, s. 139)

- Aşağıdaki dizelerde yurdu kalkındıracak her türlü üretim malzemesi çiçek sözcüğüyle anlatılıyor. Şairin çiçek kavramına ekonomik bir boyut kazandırdığı görülür:

"Enstitü bir kovana misaldir

Her türlü çiçekten alır bal yapar" (Kaya, 2011, s. 282)

- Şair, çiçek sözcüğüne tasavvufi bir anlam yükleyerek onu Allah'ı hatırlatan ve sırr-ı hikmete ulaşmasını sağlayan özel bir varlık olarak görür. *"Ne sen var ne ben var bir tane Gaffar"* (Kaya, 2011, s. 273) dizesinde geçen "Gaffar" ifadesi Allah'ın isimlerinden biridir. Bu bakımdan Âşık Veysel'in kendisini yaratan varlığa yaklaşımı, açık ve aşikârdır. Çiçekleri teolojik bir değer olarak gören şair bu tavrıyla hem inanç dünyasını okuyucuyla paylaşır hem de şiir anlayışını dinî tasavvufi halk edebiyatına yaklaştırır.

"Dalgın dalgın seyreyledim âlemi

İrenkler ne çiçekler ne koku ne" (Kaya, 2011, s. 167)

"Bahar gelir çiçek olur açılır

Zaman zaman yağmur olur saçılır

Ehl-i aşka mey görünür içilir

Ne sen var ne ben var bir tane Gaffar" (Kaya, 2011, s. 273)

- Şaire göre çiçekler yaşamı simgelemektedir. Çiçeklerin açması doğumu, solması ise şaire ölümü düşündürmektedir. Her çiçeğin soluğu gibi Veysel de bir gün ölecektir. Önemli olan dostları tarafından hatırlanmasıdır.

"Açar solar türlü çiçek

Kimler gülmüş kim gülecek

Murat yalan ölüm gerçek

Dostlar beni hatırlasın" (Kaya, 2011, s. 266)

- Çiçek şair için ölüm sonrası bir anlama da sahiptir. Veysel toprağa karıştıktan sonra bir çiçeğe dönüşüp mezarını süsleyeceğini belirtir:

"Aslıma karışıp toprak olunca

Çiçek olur mezarımı süslerim" (Kaya, 2011, s. 248)

- Çiçekler, bazı şiirlerde umudu ve yaşam sevincini anlatmak için kullanılmış. Şaire göre "çiçeklere boyanmak" kederden kurtulmanın göstergesidir; çünkü çiçekler göz alıcı renklere sahiptir. Kendini iyi hissetmek veya çevresindekilere mutlu olduğunu göstermek amacıyla insanlar canlı renklere sahip giysileri tercih ederler.

"Onu sevenlerin gönlü bahardır

Solmaz çiçekleri her zaman taze" (Kaya, 2011, s. 172)

“İrenk irenk çiçeklere boyandı

Gidermiş kederi kurtulmuş yastan” (Kaya, 2011, s. 263)

- Şair “solmaz çiçekler” ifadesiyle silinmeyen güzel hatıraları anlatmak ister. Şairin içinde bulunduğu ruh hâli çiçek sözcüğüne psikolojik bir boyut kazandırmaktadır:

“Ölmez hatıralar solmaz çiçekler

Hekimler ahbaplar başımda bekler” (Kaya, 2011, s. 297)

- Şair, kimi şiirlerinde kozmik yönden yaklaştığı çiçeğin onun yetiştirilme ortamını şiir yoluyla anlatır. Çiğdem in dağda, gülün ise ovada yetiştiğini belirtir:

“Çiğdemleri dağda gülü ovada

Açtı bahar çiçekleri Ada’nın” (Kaya, 2011, s. 265)

- Buna karşın şairin sanatsal kaygılardan dolayı çiçeklerin yetiştirilme ortamına dikkat etmediği de görülür. Gül, uygun koşulları gerektiren ve her yerde yetiştirilmesi mümkün olmayan bir bitkidir. Dağların her türlü gülle bezenmesi şairin bu sözcüğü çiçek anlamında kullanmış olabileceğini veya anlatmak istediği varlık ya da kavramı etkili hâle getirmek istediğini düşündürür.

“Dağları her türlü gül eden mevsim

Ayları toplayıp yıl eden mevsim” (Kaya, 2011, s. 277)

- Şair, çiçeklerin açılma zamanı hakkında da bilgi verir:

“Her çiçeğin bir mevsimde yer’olur

Bu sıraları tabiata soralım” (Kaya, 2011, s. 241)

“Mart ayında sarıçiğdem açılır

Nisan gelir çayır çimen seçilir” (Kaya, 2011, s. 277)

- Şiirlerde çiçeklerin suya ihtiyaç duydukları üzerinde durulur:

“İrenk verir çiçeklere yaprağa

Nebatı toprağa bağlayan sular” (Kaya, 2011, s. 281.)

3.2.2. Çiçek Türleri

3.2.2.1. Gül

İncelenen şiirlerde (f=180) çiçekler içinde en çok güle yer verilmiştir. Bu sözcük 38 şiirde toplam 51 kez kullanılmıştır. Gül kelimesi şu eserlerde yer almaktadır: 1. *Sabahtan Bir Güzel Gördüm* (f=1), 2. *Güzelliğin On Par Etmez* (f=1), 3. *Kaldırısam Perdeyi Döksem Suçunu* (f=1), 4. *İzi Kayıp Kendi Gizli Bir Yâre* (f=3), 5. *Aşkın Beni Elden Ele Gezdirdi* (f=2), 6. *Dumlu Dağı* (f=1), 7. *Esti Bahar Yeli Karlar Eridi* (f=2), 8. *Yine Acı Bir Ses Duydu Kulağım* (f=1), 9. *Dünya Geniş idi Şimdi Daraldı* (f=1), 10. *Kıyamam* (f=2), 11. *Sen*

Bir Çiçek Olsan Ben Bir Yaz Olsam (f=1), 12. *Sen Olmasan* (f=1), 13. *Asırlar Elinde Bir Tespih Gibi* (f=1), 14. *Bizim Eller Yaylasına Yürümüş* (f=1), 15. *Ben O Yâr ile Konuştum* (f=1), 16. *Yârin Beyaz Gerdanında* (f=2), 17. *Erzincan* (f=2), 18. *Çırpınıp İçinde Döndüğüm Deniz* (f=1), 19. *Ağaçlar Al Giydi Kuşlar Dillendi* (f=1), 20. *Yine mi Ağladın Kirpikler Nemli* (f=1), 21. *Kükredi Çimenler Açıldı Güller* (f=2), 22. *Köy Enstitülerine* (f=1), 23. *Ansızın Kalbimde Uyanan Akın* (f=1), 24. *Tarlam* (f=1), 25. *Ayrılmazdım Enstitüden Yuvadan* (f=1), 26. *Tecer* (f=1), 27. *Aldırma Cahilin Kuru Lafına* (f=2), 28. *Toprak* (f=1), 29. *Mektup Yâre Selamımı Ulaştır* (f=1), 30. *Seherde Yuvada Uyanır Kuşlar* (f=2), 31. *Yeni Mektup Aldım Gül Yüzlü Yardan* (f=2), 32. *Ala Gözlü Benli Dilber* (f=1), 33. *Karaözü* (f=1), 34. *Kûşe-i Vahdete Çekilsem Dursam* (f=1), 35. *Anlatamam Derdimi Dertsiz İnsana* (f=3), 36. *Hayal Bana Yakın Yar Bana Uzak* (f=1), 37. *Yeşil Bor* (f=1), 38. *Veysel-Kul Ahmet* (f=1).

Gül sözcüğü en fazla *İzi Kayıp Kendi Gizli Bir Yâre* (f=3) ve *Anlatamam Derdimi Dertsiz İnsana* (f=3) adlı şiirlerde geçmektedir. Gül, yapısal özelliklerinden dolayı hem estetik bir figür hem de şairin duygu, düşünce ve hayallerine tercüman olan bir simge işlevini görür. Gül imgesi; bugünün güzellikleri (baharın gelişinin simgesi, sevgili, sevgilinin özellikleri, aile, yaşadığı yer, neşe), teolojik bir değer (Allah, Allah'ın bahşettiği nimetler), toplumsal ilişkiler (sevgi ve hoşgörü, insanoğlu, dost, iyi insan) anlamını taşır. Şairin divan edebiyatı imgelerine (gül, bülbül) yer vermesi onun geleneksel kültürden de yararlandığını göstermektedir. Gülün; şiirlerde psikolojik, kozmik, teolojik, sosyal, kültürel boyutuyla ele alındığına gösteren şiir örnekleri aşağıda yer almaktadır:

- Veysel, vatanına ve insanına duyduğu sevgiden dolayı gül ve çiçeğe kutsallık yükler.

“Şehitler kanından güller çiçekler

Her yıl açmak için Mayıs'ı bekler” (Kaya, 2011, s. 185)

- Gül sözcüğü kimi şiirlerde gerçek anlamına uygun olarak kullanılmıştır. Şair, kozmik boyutuyla algıladığı bu varlığın görüntü ve kokusundan mutluluk duyar:

“Yine deli gönül geliyor coşma

Güllerde koku var güzelerde neşe” (Kaya, 2011, s. 228)

- Bütün güller kokusuyla insanı mest etse de şairin en çok hoşuna giden gonca gülün kokusudur:

“Gonca gülün kokusuna meftunum

Kokuları soldurmaya kıyamam” (Kaya, 2011, s. 228)

- Gül, baharın gelişinin bir göstergesi olarak geçer.

“Kükredi çimenler açıldı güller

Al şala bürünür bahçeler bağlar” (Kaya, 2011, s. 277)

- Gül sözcüğü mecaz anlamda da kullanılır. Şair, aşağıdaki dizelerde insanların neşesini kaybettiğini *“güller açmaz bağında”* ifadesiyle anlatıyor:

“Bahar gelir güller açmaz bağında

Kâinat uykuda hep yatağında” (Kaya, 2011, s. 257)

- Gülün kişileştirildiği görülür:

“Her biri bir türlü feryada başlar

Güller seda verir bağlar ses verir” (Kaya, 2011, s. 141)

- Divan edebiyatında sıklıkla kullanılan gül ve bülbül imgeleri şairin şiirlerinde sıklıkla geçer. Şiirlerde kullanılan bu mazmunlar ile Âşık Veysel’in halk edebiyatını divan edebiyatına yaklaştırdığını söylemek mümkündür.

“Her birin gül için bir türlü kâra düşürmüş

Bülbülü gül için zâra düşürmüş” (Kaya, 2011, s. 237)

- Şair beşerî aşkı gül (sevilen) ve bülbül (seven varlık) mazmunları ile anlatır.

“Bülbülün feryadı güle yetmez mi

Mektup yâre selâmımı ulaştır” (Kaya, 2011, s. 304)

- Şairin gül ve bülbül mazmununa yüklediği anlamsal yönden de divan edebiyatıyla benzerlik gösterir. Şairin bu tutumu onun geleneksel kültürden yararlandığını gösterir. Bülbül aşktan dolayı acı çeken varlık, gül ise bu sevgiye kayıtsız kalan umursamaz sevgilidir.

“Bülbüller gül için giymişler kara

Seherde uyanır bülbül zarından” (Kaya, 2011, s. 258)

- Şair, Veysel –Kul Ahmet karşılaşmasında ise gül ve bülbül imgesi üzerinden anlatılmaya çalışılan aşk, aşk acısı, ayrılık, özlem vb. bireysel konulardan vazgeçip insanı merkeze alan toplumsal konulara yönelmesi gerektiğini belirtir.

“Veysel bırak bülbül gülü

Artık insandır sevgili” (Kaya, 2011, s. 359)

- Şiirlerde güle, ilahi aşkın sembolü olarak tasavvufi bir anlamın yüklenildiği de görülür. Kendisini bülbül olarak gören şair, Allah’a varlığını borçlu olan kalbindeki aziz mihman olarak seslenir ve onu kendisine öz varlığından daha yakın görür:

“Sen bir gülsün ben bir bülbül

Sen olmasan ben olmazdım” (Kaya, 2011, s. 236)

- Gül, hem Allah hem de Allah’ın kullarına bahşettiği nimetler anlamında kullanılır. Şairin, kendisine sunulan lütufların farkında olması ve onları şükranla yâd etmesi:

“Sensin benim cümle varım/

Yoktur başka kisb ü kârım” (Kaya, 2011, s. 236) dizelerinde belirtildiği üzere Allah’a duyduğu derin sevginin bir sonucudur. Âşık Veysel, her insan gibi hayatında birtakım olumsuzluklar yaşamıştır, fakat Allah’ın karşısına çıkardığı ve kalbine işlediği güzellikler sayesinde bu sıkıntıların üstesinden gelerek

sevilen, sayılan ve tanınan bir insan olmuştur. “Muhitime örnek olsun maksadım/ Sevinir evladım söylenir adım” (Kaya, 2011, s. 286) ilkesini benimseyerek yaptıklarından mutluluk duyan ve örnek olunan bir şahsiyet sergiler. Aşağıdaki dördlükte gül iki farklı anlama gelecek şekilde tasvir edilir:

“Benim ile gezdin beni arattın

Berber oturup beraber yattın

Türlü türlü güllerinden koklattın”

Âşık ettin güle bülbül kuşunu.” (Kaya, 2011, s. 236)

- Şair, sevdiğini güle; kendisini ise bülbüle benzetir. Âşık Veysel, sevgiliyi, sevgiliye ait özellikleri ve yaşama dair güzellikler gül ile simgeleştirerek bu bitkinin estetik yönünden yararlanır:

“Gönül ister kavuşmayı ölmeden

Gül olmasa bülbül âh u zâr etmez” (Kaya, 2011, s. 343)

- Şair, gül gibi kokmasından dolayı bu çiçeğin sevdiğini hatırlattığını belirtir.

“Sual ettim bübüllere güllere

Güllerden kokusun sezerim böyle” (Kaya, 2011, s. 162)

- Gül aynı zamanda sevdiği insana ait güzellikler anlamında kullanılır:

“Dostun bahçesinde açılan gülden

Girip deste deste derince coşar” (Kaya, 2011, s. 285)

- Şair sadece sevdiği insanı değil, güzelliğinde dolayı yaşadığı yeri de güle benzetir:

“Yüzünü benzettim gülün rengine

Her zaman gönlümün yaylası Tecer” (Kaya, 2011, s. 288)

- Şair ailesine duyduğu özlemi de yine gül gibi kokmak deyimiyile anlatır:

“Nedir bu çektiğim arada benim

Gül gibi burnuma kokanlarım var” (Kaya, 2011, s. 287)

- Gül sözcüğü, “dost” anlamında kullanılmıştır. Şair dostunun üzüntüden dökülen gözyaşlarını çiğ düşmüş gül metaforuyla anlatır:

“Çiğ düşmüş gül gibi yüzünden belli

Senin derdin bu sinemi yaralar” (Kaya, 2011, s. 275)

- Gül, sevgilinin yanağındaki allık olarak görülür:

“Elmas küpe kulağında

Güller açmış yanağında” (Kaya, 2011, s. 255)

- Şair şiirlerde gül sözcüğünün genel olarak aşkın sembolü olarak geçtiğinin farkındadır. Veysel'e göre seven ve sevilen olmasaydı güle bu kadar değer verilmezdi. Gül ve bülbül mazmunları şairin geleneksel kültürden yararlandığını göstermektedir.

"Güle kıymet verilmezdi

Âşık ve maşuk olmasa" (Kaya, 2011, s. 255)

- Gül sözcüğünün cinselliği çağrıştıran bir kavram olarak yer aldığı görülmektedir:

"Dünyaya gelmemde maksat ne idi

Bir sadık dost bulup dem sürme idi

Arzum bir güler yüz gül meme idi

Istirapla dolu kedersin dünya" (Kaya, 2011, s. 155)

- Şair söze abartı katmak amacıyla gül sözcüğünden yararlanır:

"Solmaz gülüyle yaprağı

Sevdi gönül Yeşil Bor'u" (Kaya, 2011, s. 349)

- Şair, vermek istediği mesajı etkili duruma getirmek için gül sözcüğünü kullanır. Aşağıdaki dizelerde cahil insanlardan uzak durulması gerektiği gül imgesi ile desteklenmektedir. Gül kelimesi genel olarak olumlu çağrışımlara sahiptir, buna karşın diğer kullanımlardan farklı olarak bu kavrama olumsuz bir anlam yüklenildiği de görülür:

"Cahil insan gül ise de koklama

Ayvası turuncu nar belli değil" (Kaya, 2011, s. 221)

- Gül, aşağıdaki dizede sevgi ve hoşgörünün ifadesi olarak kullanılmış:

"Yine beni karşıladı gülünen

Benim sadık yârim kara topraktır" (Kaya, 2011, s. 302)

* Gül sözcüğü, çiçek kavramında olduğu gibi umut ve yaşam sevinci anlamında kullanılmış:

"Veysel günler geçti yaş altmış oldu

Dökülsün yaprağım güllerim soldu" (Kaya, 2011, s. 341)

- Âşık Veysel'in şiirlerindeki çağrışım zenginliği kimi zaman aynı imge için farklı yorumların yapılabileceğini gösterir. Örneğin, aşağıdaki dizelerde geçen gül sözcüğü iyi insan, diken ise gülü korumak için başkalarına karşı kötülük yapmaktan çekinmeyen kişiler anlamında kullanılmış olabilir. Şairin muhtemel gayesi, bizim için kötü, zararlı olan bir durumun birilerinin iyiliğine olabileceğini anlatmaktır. Şiirde geçen dikenli çalı ifadesi dert, zorluk anlamında kullanıldığında ise gül imgesi bu kez "olgunlaşmaya çalışan insan" anlamını çağrıştıır. İnsanların pişmesi yani olgunlaşması için sıkıntılara katlanması gerekir. Nasıl ki

dikenli çalı gülün büyümesine engel oluyor, gül de bu engelleri çabalama işine giriyorsa, zorluklar karşısında verilen çabalar da kişiyi, manevi yönden güçlendirerek kâmil insan yapar. Gül sözcüğüne karşılık gelebilecek bir diğer anlam ise kötü insanların iyi evlatlarının olabileceğidir.

“Gülü yetiştirir dikenli çalı

Arı her çiçekten yapıyor balı” (Kaya, 2011, s. 341)

- Gül, aşağıdaki dizelerde iyi niteliklere sahip insan anlamında kullanılmış:

“Kar suyundan süzen çeşme göl olmaz

Gül dikende biter diken gül olmaz” (Kaya, 2011, s. 300)

- Şair, gülü, insanoğlu anlamında da kullanır. Her insanın hata ve kusurunun olabileceği ya da dünyada dertsiz insanın olamayacağı şu sözlerle anlatılır:

“Hiçbir zaman gül dikensiz olamaz” (Kaya, 2011, s. 341)

- Gül sözcüğü, güzel ve faydalı işler anlamında da kullanılmaktadır. Köy Enstitülerine adlı şiirde şair kendini çalı gibi faydasız görse de ortaya koyduğu işin yani şiirlerinin önemli olduğunu gül metaforu ile anlatır. Şairin çiçek aracılığıyla insan ilişkilerini konu edinmesi çiçek kavramına sosyal bir boyut kazandırdığını gösterir:

“Veysel’in elinden hiçbir iş gelmez

Çalı gibi açar gül yapar” (Kaya, 2011, s. 283)

- Şair, en güzel gülün sabahın erken saatlerinde açtığını belirtir:

“Seherde açılır güllerin hası” (Kaya, 2011, s. 310)

3.2.2.2. Menekşe

Menekşe sözcüğü 6 şiirde toplam 6 kez geçmektedir: *Deli Gönül Ne Gezersin* (f=1), *Bizim Eller Yaylasına Yürümüş* (f=1), *Tecer* (f= 1), *Yeni Mektup Aldım Gül Yüzlü Yardan* (f=1), *Sen Bir Çiçek Olsan Ben Bir Yaz Olsam* (f=1), *Cümle Ağaç Uykusundan Uyandı* (f=1). Şair, menekşeyi iki şiirde (*Deli Gönül Ne Gezersin* ve *Sen Bir Çiçek Olsan Ben Bir Yaz Olsam*) psikolojik, dört şiirde ise kozmik boyutuyla ele almıştır.

- Şair gönlünden yükselen sesi menekşeye benzeterek içinde bulunduğu psikolojik durumu yansıtır:

Yüce dağın menekşesi

Sesin güzeller neşesi (Kaya, 2011, s. 181)

- Yaşadığı yerlerde yeşeren menekşenin mor renkli olduğunu belirten şairin bu çiçeği kozmik boyutuyla algıladığı görülür:

“Bizim elin menekşesi mor olur

Güzeli aşığa sitemkâr olur” (Kaya, 2011, s. 241).

* Menekşe sözcüğü 3 şiirde (*Tecer, Yeni Mektup Aldım Gül Yüzlü Yardan ve Sen Bir Çiçek Olsan Ben Bir Yaz Olsam*) menevşe olarak geçmektedir:

“Açmış menevşeler yeşil çemenli

Her zaman gönlümün yaylası Tecer” (Kaya, 2011, s. 288)

3.2.2.3. Sümbül

Sümbül sözcüğü 3 şiirde toplam 3 kez geçmektedir: *Sen Bir Çiçek Olsan Ben Bir Yaz Olsam* (f=1), *Bizim Eller Yaylasına Yürümüş* (f=1), *Yeni Mektup Aldım Gül Yüzlü Yardan* (f=1). Şair, bu bitkiye psikolojik ve kozmik açıdan yaklaşır.

- Şair, sevdiğinin saçlarını sümbüle benzetir:

“Ahu gözlü sümbül saçlı maralım” (Kaya, 2011, s. 241)

- Şair, sümbüllerin kuruyunca toz hâline geldiğinden bahseder:

“Bülbüller susmadan güller solmadan

Sümbüller kuruyup hep toz olmadan” (Kaya, 2011, s. 241)

3.2.2.4. Çiğdem

Çiğdem çiçeği *“Ağaçlar Al Giydi Kuşlar Dillendi”* (f=1) ve *“Yeni Mektup Aldım Gül Yüzlü Yardan”* (f=1) şiirlerinde geçer. Şair özellikle sarı çiğdemden bahseder.

- Şair kozmik bir varlık olarak gördüğü bu çiçeğin açılma zamanı hakkında bilgi verir:

“Mart ayında sarıçiğdem açılır” (Kaya, 2011, s. 277)

3.2.2.5. Lale

Lale çiçeği *“Sen Bir Çiçek Olsan En Bir Yaz Olsam”* (f=1) ve *“Yeni Mektup Aldım Gül Yüzlü Yardan”* (f=1) şiirlerinde geçmektedir. Bu sözcüğün şiirlerde genel olarak diğer çiçeklerle birlikte kullanıldığı görülmektedir. Şair laleye, psikolojik ve kozmik açıdan yaklaşır.

- Âşık Veysel, sevdiğini laleye benzetir:

“Lale sümbül mor menevşe gül yârim

Sen bir çiçek olsan ben bir yaz olsam” (Kaya, 2011, s. 231)

- Bir başka şiirinde ise Beserek Dağı'nın lale ve sümbülle bezendiğini anlatır:

“Beserek'te lale sümbül yürüdü

Güldede'yi çayır çimen bürüdü” (Kaya, 2011, s. 325)

3.2.2.6. Sarmaşık

Sarmaşık, yalnızca “*Bir Kökte Uzanmış Sarmaşık Gibi*” (f=1) şiirinde geçmekte ve şairin duygusal dünyasındaki etkisiyle öne çıkmaktadır:

- Şair sevdiğinin saçlarını uzunluğundan dolayı sarmaşığa benzetir:

“Bir kökte uzanmış sarmaşık gibi

Dökülmüş gerdana saçların güzel” (Kaya, 2011, s. 220)

3.2.2.7. Zambak

Güzel kokusuyla öne çıkan zambak, yalnızca “*Cümle Ağaç Uykusundan Uyandı*” (f=1) şiirinde bir kez geçmekte ve kozmik bir varlık olarak ele alınmaktadır:

“Saçar kokusunu menekşe zambak

Hakiki bir duygu vefalı dosttan” (Kaya, 2011, s. 263)

Çiçek ve Renk İlişkisi

Şair renk bakımından özellikle kırmızı gülü, mor menekşeyi ve sarı çiğdemi tercih eder. Gülün rengi konusunda şairin zevk ve beğenisi, sanatsal anlayışı, yaşam biçimi, değer yargıları belirleyici olurken; mor menekşe ve sarı çiğdem tercihinde ise yaşadığı coğrafyada çiçeklerin daha çok bu renklerde açması etkili olur. Şairin çiçeğe yönelik kozmik algılayışını şu dizelerde görmek mümkündür:

“Bülbül figan eyler kırmızı güle

Sakın incinmesin har çiçekleri” (Kaya, 2011, s. 204)

“Sivralan köyünden bizim diyardan

Dağlar mor menekşe gül deyi yazmış” (Kaya, 2011, s. 325)

“Mart ayında sarıçiğdem açılır” (Kaya, 2011, s. 277)

3.2.3. Çiçek Hastalığı

Şairin çocuk yaşta yakalandığı ve bir gözünü kaybetmesine diğer gözüne de perde inmesine neden olan çiçek hastalığı yalnızca *Genç Yaşımda Felek Vurdu Başıma* adlı şiirde ve bir kez geçmektedir. Şair bu hastalıktan dolayı dünyaya doya doya bakamadığını, bu olayın kara talihinin bir başlangıcı sayıldığını belirtir. Şair içinde bulunduğu hüznü psikolojisi şu dizelerle anlatır:

“Üç yüz onda gelmiş idim cihana

Dünyaya bakmadan ben kana kana

Kader böyle imiş çiçek bahana

Levh-i kalem kara yazmış yazımı” (Kaya, 2011, s. 337)

Sonuç

Âşık Veysel, doğa sevgisini şiirlerinde ustalıkla kullanmış olan şairlerimizdendir. Doğa unsurları ve güzellikleri şairin yedi yaşındaki gözlemlerine dayanmaktadır. Gönül gözüyle gördüğü ve bir ressam gibi işlediği doğa, şiirlerinde tüm güzelliğiyle canlanmakta ve iç dünyamızı aydınlatmaktadır

(Gahramanlı, 2020, ss. 216-219). Şiirlerinde önemli ölçüde yer verdiği doğanın (Alptekin, 2009; Kaya, 2011; Yenen Avcı, 2017; Şenocak, 2017; Sezer ve Yiğitoğlu, 2019; Gahramanlı, 2020; Gümüşer, 2023; Korkmaz, 2023; Özgün&Arargüç, 2024) unsurlarından biri de çiçeklerdir. Çiçekler yalnız gerçek dünyaya değil bir esin kaynağı olarak sanatsal eserlere de renk ve güzellik veren varlıklardır. Bu çalışmanın amacı Âşık Veysel'in şiirlerinde çiçek sözcüğünün kullanılma sıklığını ve şairin bu kavrama bakışını ortaya koymaktır.

İncelenen şiirlerde çiçek kavramının üç farklı şekilde öne çıktığı görülmektedir: “Genel Olarak Çiçek Kavramı”, “Çiçek Türleri” ve “Çiçek Hastalığı”. Çiçek kavramına ilişkin olarak şair, birçok şiirinde bu kavramın gerçek ve mecaz anlamına yer verir. Çeşitliliği, güzelliği ve kokusuyla bu bitkiler; hem bulunduğu ortamı renklendiren bir süs unsuru hem de şairin dizelerini etkili hâle getiren bir söz ögesidir. Çiçeklerin yetiştirilme ortamı, açma zamanı ve suya duydukları ihtiyaç dizelerde anlatılır.

Şair, çiçek sözcüğüne genel olarak olumlu anlamlar yükler; çünkü yaşadığı coğrafyanın estetik bir figürü olan çiçek, şair için geçmişin özlemi (*geçmişteki güzel günler ve gençlik yılları, güzel hatıralar*) bugünün güzellikleri (*yaşam*) yarının umut ve ideallerini (*yurdu kalkındırarak her türlü üretim malzemesi, yaşam sevinci, umut, öldükten sonra bir çiçeğe dönüşme isteği*) anlatan bir semboldür. Çiçek imgesi ayrıca teolojik bir değer (*Allah*) olarak da şiirlerde yer alır. Kuzucular'a göre (1975, s. 13) çiçek sözcüğü Veysel için son derece önemlidir. Çünkü şairin kaderini bir çiçek çizmiştir. Çiçek hastalığı onun bir gözünü kaybetmesine neden olurken bir yandan da şairin yüzünü çil bozuğu yapmıştır. Oysa Âşık Veysel hiçbir zaman çiçeğe küsmemiş, kendisine temiz bir dünya yaratmış ve bu dünyayı da çiçeklerle süslemiştir. Araştırmamız çiçeğe olumlu anlamlar yüklediğini belirten Kuzucular'ın (1975, ss. 13-14) tespitiyle paralellik göstermektedir.

Çiçek türleri bakımından şiirlerde zambak, sarmaşık, çiğdem, lale, sümbül, menekşe ve gül olmak üzere sadece 7 çiçeğe yer verilir. Karaman (2023, s. 69) ise yaptığı sınıflamada şairin toplam 10 çiçeğe yer verdiğini belirtir: 1. Gül 42, 2. Menekşe 6, 3. Sümbül (Sümbül) 4, 4. Lale 2, 5. Çiğdem 2, 6. Sarı Çiçek 2, 7. Mor Çiçek 2, 8. Ağaç Çiçekleri 2, 9. Kar Çiçeği 1, 10. Zambak 1. Her iki çalışmada da çiçeklerin zikredilme oranları birbirine yakın olmakla birlikte araştırma sonuçları, çiçek isimleri bakımından farklılık göstermektedir. Karaman'ın (2023, s. 69) yaptığı tasnifte sarmaşık yer almazken, bu çalışmada ise sarı çiçek, mor çiçekleri, ağaç çiçekleri, kar çiçeği ayrı bir tür olarak değerlendirilmemiş olup çiçek genellemesine dâhil edilmiştir.

Gül, eserlerinin önemli bir kısmında geçmektedir. İncelenen şiirlerde gül imgesi; bugünün güzellikleri (*baharın gelişinin simgesi, sevgili, sevgilinin özellikleri, aile, yaşadığı yer, neşe*), teolojik bir değer (*Allah, Allah'ın bahşettiği nimetler*), toplumsal ilişkiler (*sevgi ve hoşgörü, insanoğlu, dost, iyi insan*) anlamını taşır. Şairin gülü kullandığı şiirlerde yer yer divan edebiyatı imgelerine yer vermesi onun geleneksel kültürden yararlandığını göstermektedir. Gül sembolünün şiirlerde sıkça kullanılması ve beşerî aşkın yanı sıra ilahi aşkı anlatması Balcı'nın (2023, s. 647) bulgularıyla paralellik göstermektedir. Çiçek hastalığı ise şairin kaderini değiştiren bir rahatsızlık olmasına rağmen şiirlerde pek geçmez. Şair renk bakımından özellikle kırmızı gülü, mor menekşeyi ve sarı çiğdemi tercih eder. Gülün rengi konusunda şairin zevk ve beğenisi, sanatsal anlayışı, yaşam biçimi, değer yargıları belirleyici olurken; mor menekşe ve sarı çiğdem tercihinde ise yaşadığı coğrafyada çiçeklerin daha çok bu renklerde açması etkili olur. Âşık Veysel, bazı şiirlerinde menekşeyi “menevşe” şeklinde kullanır. Araştırmada şiirlerin önemli bir kısmında çiçek sözcüğünün geçtiği fakat sınırlı sayıda çiçek ismine yer verildiği tespit

edilmiştir. Çalışmamız bu yönüyle şiirlerde çiçek sözcüğünün çokça kullanıldığını buna karşın zikredilen çiçek isimlerinin sınırlı olduğunu belirten Karaman'ın (2023, s. 69) araştırmasını desteklemektedir.

Araştırma sonucunda çiçek kavramına genel olarak olumlu anlamlar yüklenildiği ve çiçeğin Âşık Veysel'in zengin dünya görüşünün bir göstergesi olarak birçok boyuta sahip bir sembol işlevi gördüğü ortaya konulmuştur. Ayrıca şiirlerde kullanılan çiçek imgesi ile Âşık Veysel'in sadece âşık tarzı halk edebiyatı ile dinî tasavvufi edebiyatı değil, aynı zamanda halk edebiyatı ile divan edebiyatını da bir araya getirmeyi başardığını söylemek mümkündür.

Kaynakça

- Açıl, B. (2015). Klasik Türk şiirinde estetik bir unsur olarak çiçekler. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 5, 1-28. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/73095>
- Aydın, B. (2020). Sanat dünyasında bir ifade aracı olarak çiçek imgesi: Gül. *İDİL Sanat ve Dil Dergisi*, 68, 599–616. <https://doi.org/10.7816/idil-09-68-02>
- Balcı, S. (2023). Âşık Veysel'in şiirlerinde sembolik söylem olarak gül ve bülbül. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 13, 638-649. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3397381>
- Boynukalın, A. (2020). 16. ve 17. yüzyıl Avrupa resim sanatında çiçek imgesi ve koku alegorisi. *Sanat Dergisi*, (36), 15-32. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1240738>
- Cereyan, S. (2023). Âşık Veysel'in "Çiğdem Der Ki" şiirinde çiçekler: Çiğdem, lâle, sümbül, nevrüz", *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature]*, Âşık Veysel Hatırasına Gelenek ve Edebiyat Özel Sayısı, 240-251. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3211991>
- Çetin, M. (2013). *Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde gül imgesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. <http://acikerisim.fsm.edu.tr/xmlui/handle/11352/171>
- Dil Derneği (1998). *Türkçe sözlük*. Dil Derneği Yayınları.
- Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Bizim Büro Basım Evi.
- Eryılmaz, B. (2023). Katı' sanatında çiçek. *İDİL Sanat ve Dil Dergisi*, 103, 414–425. <https://dx.doi.org/10.7816/idil-12-103-10>
- Gahramanlı, N. (2020). Âşık Veysel'in şiirlerinde doğa güzellikleri. 2nd International Congress on Academic Studies in Philology (BICOASP), Book of Congress Proceedings, 213-219. https://www.researchgate.net/profile/ErenAlkan/publication/377587337_Edebiyatta_Yeni_Bir_Alan_Olarak_Edebi_Yeni_Gazetecilik/links/65ae89257fe0d83cb54c739f/Edebiyatta-Yeni-Bir-Alan-Olarak-Edebi-Yeni-Gazetecilik.pdf#page=222
- Gümüşer, T. (2023). Use of natural elements in Âşık Veysel's poems, *CUJOSS*, 47 – Âşık Veysel Özel Sayısı: 53-60. <http://cujos.cumhuriyet.edu.tr/tr/download/articlefile/3479074#:~:text=Among%20these%20elements%20in%20Veysel's,the%20theme%20of%20the%20poem>.
- Günay, U. (1993). Âşık Veysel ve âşık tarzı şiir geleneği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 10(1), 21-42. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/605578>
- Karabulut, M. (2022). Sezai Karakoç'un şiirlerinde gül sağnağı. 2. *International Marmara Scientific Research And Innovation Congress*. 19- 20/04/2022, 323-331. https://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/gul_sagnagi.pdf
- Karaman, G. (2023). Âşık Veysel'in şiirlerinde çiçekler. *Vefatının Ellinci Yılında Veysel'e Vefâ Kitabı* (s. 59-80). Akıl Fikir Yayınları. https://www.academia.edu/112684669/%C3%82%C5%9F%C4%B1k_Veyselin_%C5%9Eiirlerinde_%C3%87i%C3%A7ekler
- Kaya, D. (2011). *Âşık Veysel*. Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, M. A. (2023). Âşık Veysel Şatıroğlu'nun sözlü metinlerinde tabiat ve tarım. Süleyman Fidan (Edt.), *Âşık Veysel* (s.227-240). İhlamur.

https://www.academia.edu/102893487/A%C5%9F%C4%B1k_Veysel_%C5%9Eat%C4%B1ro%C4%9Flun_un_S%C3%B6z%C3%BC_Metinlerinde_Tabiata_ve_Tar%C4%B1m

- Kuzucular, E. (1975). Veysel ve çiçekler. *Sivas Folkloru*, Temmuz 1975, S. 26, 13-14. <https://archive.org/details/emin-kuzucular-yazilar>
- Özgün, Ö. & Arargüç, M. F. (2024). Derin ekoloji bağlamında Âşık Veysel. *Turcology Research*, 79, 145-151. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3701065>
- Özkanlı, Z. (2024). Abbâsi dönemi tabiat şairlerinden Şanevberî'nin çiçek temalı şiirleri. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 30, 97-108. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3977605>
- Sezer, M. A. & Yiğitoğlu, M. (2019). Âşık Veysel'in şiirlerine ekoeleştiri bağlamında bir yaklaşım. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 568-579. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/889701>
- Sönmez, F. (2024). Edip Cansever'in şiirlerinde çiçek imgeleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (40), 174-206. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4018717>
- Şenocak, E. (2017). Âşık Veysel'in şiirlerinde toprak ana. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 12/21, 503-518. <https://turkishstudies.net/DergiTamDetay.aspx?ID=12244>
- Tansuğ, S. (1988). *Türklerde çiçek sevgisi ve Sümbülname*. Akbank Yayınları.
- Unesco Türkiye Millî Komisyonu. (2022). *2023 yılı Âşık Veysel yılı olarak sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan himayelerinde kutlanacak*. <https://www.unesco.org.tr/Home/AnnouncementDetail/6070>
- Yemenicioğlu Negir, E. (2018). Resimde bitkisel motiflerin yorumlanışına bakış. *ulakbilge*, 6(28), 1177-1192. DOI: 10.7816/ulakbilge-06-28-05. <https://www.ulakbilge.com/makale/pdf/1540368140.pdf>
- Yenen Avcı, Y. (2017). Temaların öğretiminde şiir dilinden yararlanma: Âşık Veysel örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(4), 2711-2740. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/411417>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.